

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กล่าวถึงการศึกษาในระดับประถมศึกษาว่า "เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงสภาพการอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้และ สามารถทำตน เป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 7) การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้เปล่าสำหรับพลเมืองทุกคน และเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทุกคนในชาติควรจะได้รับ ดังนั้นมวลประชากรมวลและคณาจารย์ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการเป็นพลเมืองดี ย่อมเป็นหน้าที่ของการศึกษาระดับประถมศึกษาจะต้องปลูกฝังให้เพียงพอบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในการนำความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะดังกล่าวได้แก่ครูประถมศึกษา ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการจัดการศึกษา การเรียนการสอน การพัฒนาความเจริญเติบโตของเยาวชนของชาติ ตลอดจนเป็นผู้มีส่วนในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของสังคมให้ดีขึ้นที่ครูประถมศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นจะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี ครูจะต้องสนใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ความสำเร็จของงานด้านการสอน นอกจากจะขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้สอนแล้วทรัพยากรข้อสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ ตลอดจนตัวบุคคลนั้นเป็นปัจจัยสำคัญ การที่ครุมีทรัพยากรข้อสนเทศสำหรับการค้นคว้าในการเตรียมการสอนหรือในการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบอย่างเพียงพอและมีคุณภาพดี ย่อมทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทรัพยากรข้อสนเทศมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของบุคคล (ประภาวดี สืบสนธิ์ 2528 : 4) ดังนั้นข้อสนเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาตัวครูให้เป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าขยายตัวในทุกทาง โดยเฉพาะในด้านวิชาการ ครูจึงจำเป็นต้องแสวงหาข้อสนเทศเพิ่มเติมอยู่เสมอและควรได้รับข้อสนเทศที่ตรงตามความต้องการ

ฉะนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องจัดบริการข้อสนเทศเพื่อสนองตอบความต้องการข้อสนเทศของครูประถมศึกษา และหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในเรื่องนี้ ก็คือห้องสมุดโรงเรียน แต่ปรากฏว่าจากการสรุปรวมผลงานวิจัยทางด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการ

ศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529 : 40-41) ในด้านสภาพของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอของอาคารสถานที่โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่นอก เขตเทศบาลและ เขตสุขาภิบาล ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลน เครื่องอำนวยความสะดวกไม่มีห้องสมุดโรงเรียนหรือมีก็ไม่เข้าเกณฑ์มาตรฐานวัสดุในห้องสมุดมีไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ขาดเครื่องช่วยคนขาดการประชาสัมพันธ์และขาดบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ทรัพยากรข้อสนเทศที่มีมักจะได้แก่ หนังสือ แบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและแจกจ่ายไปให้ (ทรรศนียา กัลยาณมิตร 2530 : ค) ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะได้พิจารณาหาทางช่วยเหลือให้ครูประถมศึกษาได้มีโอกาสได้รับข้อสนเทศที่ต้องการ เพื่อบุคคลเหล่านั้นจะได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลไปสู่คุณภาพของการศึกษาของชาติในที่สุด

ในการวางแผนจัดบริการข้อสนเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น ตามหลักของสารนิเทศศาสตร์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผู้ใช้เสียก่อน โดยจะต้องสำรวจความต้องการของผู้ใช้ข้อสนเทศในกลุ่มและระดับต่าง ๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินผลบริการและข้อสนเทศที่จัดบริการด้วย (UNESCO 1977b : 3) และควรมีการวิจัยหาแนวทางที่จะดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องนั้นขึ้น โดยมุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบความต้องการข้อสนเทศของครูประถมศึกษาใน เขต เมืองและ เขตชนบท จังหวัดอุดรธานี โดยมีแนวเหตุผลว่าสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ โอกาสทางการศึกษาและฐานะทาง เศรษฐกิจของครูใน เขต เมืองและ เขตชนบทมีความแตกต่างกัน ความเจริญต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยี ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนใน เขตชุมชน เมืองตรงกันข้ามกับในชนบทซึ่งมีแต่ความยากจน (สัญญาวิวัฒน์ 2521 : 7) อยู่ห่างไกลจากความเจริญและห่างไกลจากแหล่งข้อสนเทศต่าง ๆ ความเหลื่อมล้ำนี้ย่อมมีผลกระทบต่อสภาพการได้รับบริการข้อสนเทศของครูประถมศึกษาใน เขต เมืองและ เขตชนบทให้แตกต่างกันผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ความต้องการและการได้รับข้อสนเทศของครูประถมศึกษาใน เขต เมืองและ เขตชนบท มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาและ เปรียบ เทียบความต้องการข้อสนเทศของครูประถมศึกษาใน เขต เมืองและ เขตชนบท จังหวัดอุดรธานี

ปัญหาที่วิจัย

1. ครูประถมศึกษาใน เขต เมืองมีความต้องการข้อสนเทศแตกต่างจากครูประถมศึกษาเขตชนบทหรือไม่อย่างไร

2. ครูประถมศึกษาในเขตเมืองจะได้รับข้อเสน เทศที่ต้องการมากกว่าครูประถมศึกษาในเขตชนบทหรือไม่
3. ครูประถมศึกษาในเขตเมืองใช้แหล่งข้อเสน เทศแตกต่างจากครูประถมศึกษาในเขตชนบทอย่างไร
4. ครูประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนต่างกันมีความต้องการข้อเสน เทศต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. ครูประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท มีปัญหาในการใช้แหล่งข้อเสน เทศต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

สมมติฐาน

1. ครูประถมศึกษาในเขตเมืองมีความต้องการและการได้รับข้อเสน เทศแตกต่างจากครูประถมศึกษาในเขตชนบท
2. ความต้องการข้อเสน เทศของครูประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันตามตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความต้องการข้อเสน เทศของครูประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบทในท้องที่จังหวัดอุดรธานี เท่านั้น
2. ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ครูประถมศึกษาซึ่งทำการสอนอยู่จริงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2530 จำนวน 13,042 คน
3. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ครูประถมศึกษาทุกคนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตเมืองจำนวน 189 คน และที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตชนบทจำนวน 194 คน รวมจำนวนประชากรที่ศึกษา 383 คน
4. ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ คือ ที่ตั้งของโรงเรียน ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การสอน
 - 4.2 ตัวแปรตาม คือ ความต้องการ เนื้อหาข้อเสน เทศ การได้รับ เนื้อหาข้อเสน เทศที่ต้องการ ความต้องการรูปแบบข้อเสน เทศ การได้รับรูปแบบข้อเสน เทศที่ต้องการ แหล่งข้อเสน เทศที่เคยใช้ และ ปัญหาในการใช้แหล่งข้อเสน เทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะให้ประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ทราบความต้องการข้อสน เทศของครูประถมศึกษาใน เขตเมืองและ เขตชนบท จังหวัดอุดรธานี
2. เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการข้อสน เทศให้ตอบสนองความต้องการของครูประถมศึกษาใน เขตจังหวัดอุดรธานี

อธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ข้อสน เทศ หมายถึง	ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง คำแนะนำหรือความคิดที่ถ่ายทอดออกมา เป็นคำพูดหรือข้อ เขียน ชื่งบันทึกหรือ เสนอไว้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับได้ใช้ประโยชน์
ความต้องการข้อสน เทศ	หมายถึง ความจำเป็นที่จะต้องรู้หรือได้รับ เรื่องราว ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง คำแนะนำในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล
รูปแบบข้อสน เทศ	หมายถึง ข้อสน เทศที่ถ่ายทอดออกมา เป็นคำพูดหรือข้อ เขียนผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือวารสาร เอกสารหนังสือพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น โสตทัศนวัสดุ และการติดต่อระหว่างบุคคล เช่น การสนทนา การประชุม การสัมมนา เป็นต้น
แหล่งข้อสน เทศ	หมายถึง ผู้ให้ข้อสน เทศ แหล่งกำเนิดข้อสน เทศ หรือแหล่งที่รวบรวมและ เผยแพร่ข้อสน เทศอาจ เป็นสถานที่ เช่น ห้องสมุด ศูนย์วิชาการ สถาบันต่าง ๆ หรือตัวบุคคล หรือ สื่อมวลชน
ข้อสน เทศประจำวัน	หมายถึง ข้อมูลหรือความรู้ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน หรือการแก้ปัญหาประจำวัน
ครูประถมศึกษา	หมายถึง ข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดอุดรธานี
ผู้บริหาร	หมายถึง ครูประถมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน
ครู	หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดอุดรธานี

เขต เมือง

หมายถึง ท้องที่ใน เขต เทศบาลและ เขตสุขาภิบาล
จังหวัดอุดรธานี

เขตชนบท

หมายถึง ท้องที่นอก เขต เทศบาลและนอก เขตสุขาภิบาล
จังหวัดอุดรธานี